

Slovenske avtohtone pasme domačih živali na Agri 2015

Na 53. mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni Agra 2015, ki je potekal v času od 22. do 27. avgusta 2015, smo v okviru Javne službe nalog genske banke v živinoreji sodelovali z organizacijo strokovne razstave slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Le-ta je bila letošnje leto posvečena štirim pasmam, in sicer: lipicanski pasmi konj, krškopoljskemu prašiču, bovški ovci in drežniški kozi.

V letih 2013–2016 poteka na razstavnem prostoru Agra v Gornji Radgoni enoten koncept razstave slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki se razlikuje od razstav, organiziranih v preteklih letih. Tako je bila zadnja tri leta razstava usmerjena v predstavitev manjšega števila pasem ter v večjo promocijo »rabe« pasme. V letu 2015 smo podrobnejše predstavili tretjino avtohtonih pasem domačih živali, ki jih redimo v slovenskem kmetijskem prostoru, in tudi v letošnjem letu dali poudarek promociji proizvodov, ki jih priredimo s temi pasmami. K sodelovanju je Javna služba nalog genske banke v živinoreji povabila rejske organi-

zacije (društva) in njihove rejce, ki so se na razstavnem prostoru predstavili tudi s svojo dejavnostjo in s proizvodi, ki jih priredijo s slovenskimi avtohtonimi pasmami domačih živali.

Lipicanski konj

Pasma lipicanski konj, ki predstavlja okoli 5,6 odstotkov celotne populacije konj v Sloveniji, se je v času od ustanovitve Kobilarne Lipica leta 1580 izoblikovala v Kobilarni Lipica. Lipicancu je dal osnovo

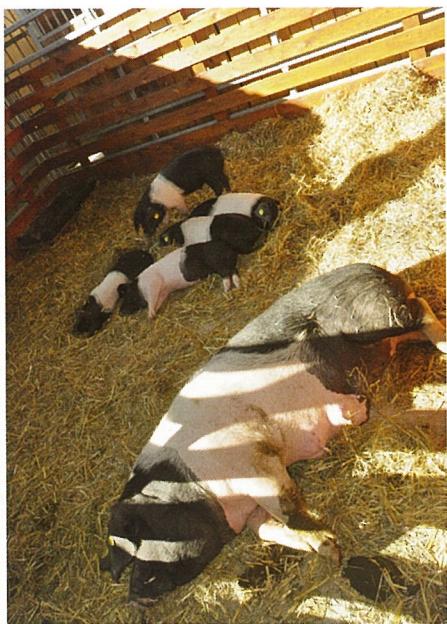
Kobile na paši (foto: arhiv Kobilarne Hosta)

Tomaž Hosta na Agri 2015 s plemenskim žrebcem 487 Siglavy Capra I
(foto: Metka Žan Lotrič)

kraški konj, kar dokazuje zgodovinski zapis, da so te konje vodili pod imenom »konji kraške pasme lipicanske rejce«. Kraški konji so sloveli kot trdni in hitri konji s Krasa že v rimskem času, opisoval in hvalil pa jih je tudi Valvasor (1689). Celotno populacijo rejci redijo v avtohtonem (baročnem) tipu in na tradicionalen način. Kobilarna Lipica in rejci (organizirani v Združenje rejcev lipicanca Slovenije) plemenske kobile z žrebeti in mlade konje v glavnem pasejo. Večji del populacije je vključen v delo pod sedлом, v vprežnem športu pa dosegajo predstavniki slovenske rejce odmevnne dosežke tudi na mednarodni ravni. V letu 2014 je bilo v Sloveniji v rodbovniško knjigo vpisanih 1.231 čistopasemske živali. Na AGRI 2015 so bili v okviru razstave slovenskih avtohtonih pasem domačih živali predstavljeni plemenski žrebec in dve plemenski kobili z žrebetom. Vse razstavljeni živali so izvirale iz Kobilarne

Reportaža

Plemenska svinja s pujski s kmetije Žgajnar (foto: Daša Jevšinek Skok)

Hosta iz Šentjerneja, ki je največji slovenski zasebni rejec lipicancev. S čredo plemenskih kobil in lastnimi plemenskimi žrebci imajo zagotovljen vsakoletni naraščaj. Njihovi konji, med katerimi so tudi temni lipicanci, dobivajo nove lastnike tako po Sloveniji kot tudi drugod po Evropi. Redijo 50 živali, poleg pripustne postaje z lipanskimi žrebci pa nudijo tudi šolo jahanja ter rekreativno in terensko jahanje.

Krškopoljski prašič

Krškopoljski prašič je edina ohranjena slovenska avtohtona pasma prašičev. Izvira iz jugovzhodnega dela Dolenjske, predstavlja pa manj kot 1 odstotek celotne populacije prašičev v Sloveniji. Namen reje pasme je prireja kakovostnega mesa in slanine v

Vstop na razstavni prostor avtohtonih pasem in stojnica s ponudbo proizvodov, narejenih iz mesa krškopoljskega prašiča (foto: Metka Žan Lotrič)

Suhomesni proizvodi s kmetije Žgajnar (foto: Metka Žan Lotrič)

skromnejših razmerah z veliko voluminozne krme. Je srednje velika pasma, za katero je značilen neprekinjen bel pas čez pleča in sprednje noge, preostali del telesa pa je črn.

Krmilno-mešalni vozovi z lastnim odvzemom 5 do 16 m³ in krmilno-mešalni vozovi brez lastnega odvzema 5 do 46 m³.

POKLICITE ZA UGODNO PONUDBO

Obiščite nas na razstavnem prostoru na sejmu v Komendi

ROMAKS d.o.o. c. Staneta Žagarja 23, 4000 KRAJN, tel.: (04) 236 42 50, 051 663 660, www.romax.si

KUHN CLAAS Vicon TRIOLIET Tanco STOLL KÖCKERLING

KMETOVALEC
10/2015

KIP KOP
TRGOVINA IN STORITVE d.o.o.
www.kipkop.si

SENDVIČ PLOŠČE
2 KLASA 4cm
pločevina/stiropor/pločevina
Nakup nad 100m²: 8,00€/m²
barva: različne barve
dimenzijs: različne

SENDVIČ PLOŠČE
METECNO 3 cm
pločevina/polijuretan/pločevina
barva: bela ral 9002
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

SENDVIČ PLOŠČE
ISOMEC 5 cm
pločevina/polijuretan/pločevina
barva: bela ral 9002
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

SENDVIČ PLOŠČE
ISOMEC 8 cm
pločevina/polijuretan/pločevina
barva: bela ral 9002
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

MOŽEN RAZREZ NA ŽELJENO MERO
doplačilo 0,60 €/m² pri pločevini
doplačilo 1 €/m² pri pločevini z izolacijo

TRAPEZNA PLOČEVINA
5G ISOMEC
dobavljivo:
6,79 €
/m²
rdeča in rjava barva
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

TRAPEZNA PLOČEVINA
5G ISOMEC + filc
dobavljivo:
8,99 €
/m²
rdeča in rjava barva
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

SENDVIČ KRITINA
ISOMEC 5G + 2cm + asfalt
11,99 €
/m²
rdeča in rjava barva
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

SENDVIČ KRITINA
ISOMEC 5G + 2cm + alu
12,49 €
/m²
rdeča in rjava barva
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

SENDVIČ KRITINA
ISOMEC 5G + 3cm + alu
14,49 €
/m²
rdeča in rjava barva
dolžine na zalogi - več
dimenzijs PREVERI!

Navedene cene z ddv. Možna dostava po celotni Sloveniji.

KIP KOP d.o.o.,
PE: GRADAC, tel.: 040 974 470
PE: LJUBLJANA, tel.: 040 974 480
www.kipkop.si

Reportaža

Po oceni je bilo v letu 2014 1.443 živali te pasme. V okviru razstave so bili predstavljeni plemenski merjasec in plemenska svinja s pujski, last kmetije Žgajnar iz Postojne. To je ekološka kmetija, kjer se ukvarjajo z rejo goveda in prašičev. Predelujejo mleko in meso, proizvode pa prodajajo na številnih prodajnih mestih, kot npr. v Mercatorju v Novi Gorici, v Tušu v Sežani, na tržnicah v Kopru, Sežani, Novi Gorici, Logatcu, Vrhniki, Ilirske Bistrici, na sejmih in v potujoči trgovini.

Bovška ovca

Bovška ovca je ena izmed štirih slovenskih avtohtonih pasem ovc. Izvira iz Zgornjega Posočja, ime pa je dobila po kraju Bovec. Na tem območju jo tudi danes največ redijo. V dolini Trengle ji pravijo tudi »trentarka«. Na bovški sir, ki ga rejci priredijo z bovško ovco, je opozoril že Valvasor (1689), ki je v svoji drugi knjigi zapisal: ».... ki kopčujejo z volno ali ovčjimi siri, ki so tako dobri in

Bovški ovci s kmetije Škander (foto: Metka Žan Lotrič)

Molža drežniških koz je bila dodatna zanimivost za obiskovalce sejma (foto: Metka Žan Lotrič)

Suhomesni proizvodi z ekološke kmetije Totter (foto: Metka Žan Lotrič)

Bovski sir z ekološke kmetije Černuta (foto: Metka Žan Lotrič)

delikatni, da jih po Nemčiji prodajajo kot parmezan«. V isti knjigi sledi: »... prebivalci redijo veliko ovc in druge živine in izdelujejo veliko sira, ki se ga običajno imenuje bovški sir ...«. Danes predstavlja bovška ovca okoli 3 odstotke celotne populacije ovc v Sloveniji, po namenu reje pa je namenjena prireji mleka in jagnjet, s planinsko pašo čez poletje pa tudi preprečevanju zaraščanja.

Siri s kmetij Kravanja, Černuta in Cuder iz Bovca (foto: Metka Žan Lotrič)

Albuminska skuta z ekološke kmetije Cuder (foto: Metka Žan Lotrič)

Reportaža

Prevladujejo živali bele barve, pojavljajo pa se tudi črne, rjave ter pisane (črno-bele). Je pasma majhnega okvirja. Po oceni je bilo v letu 2014 3.400 živali te pasme. Plemenske ovce in plemenskega ovna bovške pasme je razstavljal rejec Urban Škander iz Bovca, ki je tudi predsednik rejske komisije za bovško in oplemenjeno bovško pasmo ovc. Prihaja z ekološke kmetije, kjer redijo okoli sto molznic bovške pasme ovc in se ponašajo z lastno znamko bovškega ovčjega sira »W'ca z B'ca«.

Drežniška koza

Drežniška koza je edina slovenska avtohtona pasma koz. Izvorno območje pasme je Bovec, kjer redijo mlečni tip, ter Drežnica, kjer redijo mesni tip. Kozjereja je bila na tem območju močno razširjena že v preteklosti. Čeprav je bila domača koza pomemben in bogat vir mesa, mleka in mlečnih proizvodov, se je v preteklosti za kozo pogosto uporabljaj slabšalni izraz krava revnega kmeta. Rejo in pašo koz so spremajala številna zakonska določila, predvsem v smislu prepovedi. Ostanek domače koze je drežniška koza, ki je zaradi svoje izjemne prilagodljivosti na skromen pogoje reje med lokalnimi rejci zelo cenjena. Za pasmo je značilna različna obarvanost dlake, prevladujejo pa živali črne in črnorjave barve. Med vsemi slovenskimi avtohtonimi pasmami domačih živali je drežniška koza najmanj številna. V letu 2014 je bil ocenjeni stalež 650 živali. Plemenske kozle in plemenske koze drežniške pasme v mlečnem tipu je razstavljal rejec Blaž Kravanja iz Bovca. Poleg drežniške

Veliko zanimanja je na razstavi poželo sirjenje (foto: Metka Žan Lotrič)

pasme koz redijo na njihovi kmetiji še cikasto govedo. V poletnih mesecih pasejo živali na planini Bošča, kjer tudi izdelujejo kozji, mešani kozji in kravji sir ter skuto, stranski proizvod pa je sirotka.

Na razstavnem prostoru Javne službe nalog genske banke v živinoreji so se predstavile tudi druge kmetije. Ekološka kmetija Totter, ki se ukvarja s sirastvom, predelavo mesa ter rejo goveda in krškopoljskih prašičev, je tako nudila številne suhomesne proizvode,

kot so suha salama, špehovka, dimljena vratovina ... Poleg mlečnih proizvodov z ekološke kmetije Škander in Kravanja je bilo na stojnicah možno dobiti številne mlečne proizvode, narejene iz mleka ovc bovške pasme oziroma iz mleka koz drežniške pasme tudi z drugih kmetij, in sicer z ekološke kmetije Černuta in z ekološke kmetije Cuder.

V prvi polovici trajanja sejma je na razstavnem prostoru Javne službe nalog genske banke v živinoreji rejec Urban Škander

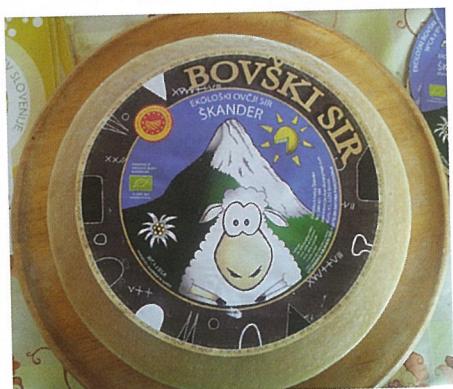
BIOSAXON
 sol in lizalni kamni za živali

Salinen Prosol d.o.o. | Tel.: 01 542 56 92 | www.salinen-prosol.si

Reportaža

prikazoval tradicionalen način sirjenja iz ovčjega mleka in nudil v pokušino sir in albuminsko skuto. Rejca bovške pasme ovc in priznana sirjarja Domen Černuta in Urban Škander sta v letu 2015 skupaj z rejcem in sirjem Davidom Ostanom prejela certifikat zaščitene oznake porekla za bovski sir, ki ima od leta 2012 evropsko zaščito zajamčene tradicionalne posebnosti.

Na stojnici razstavnega prostora Javne službe nalog genske banke v živinoreji se je predstavilo tudi Društvo »Od ovce do izdelka«, Društvo rejcev krškopoljskih prašičev, na dan rejcev drobnice pa je potekal še prikaz mikanja ovčje volne.

Bovski sir z ekološkes kmetije Škander
(foto: Metka Žan Lotrič)

Stojnica društva »Od ovce do izdelka« (foto: Metka Žan Lotrič)

V času razstave smo izvedli nagradno igro z namenom pridobiti informacijo o poznavanju slovenskih avtohtonih pasem domačih živali s strani širše javnosti. Izmed dvanajstih pasem, med katerimi jih je bilo šest avtohtonih, je največ vprašanih vedelo za lipicanskega konja in najmanj za drežni-

ško pasmo koz. Ob razstavi živali smo za obiskovalce pripravili strokovna gradiva s podrobnejšimi informacijami o razstavljenih pasmah in glavnih vsebinah dela Javne službe nalog genske banke v živinoreji. Pripravili smo plakate s pregledom zgodovinskega razvoja vseh razstavljenih pasem kot tudi o

OPREMA ZA SILIRANJE

WWW.PROFARM.SI

podfolija / silažna folija

- vrhunska nemška kvaliteta - DLG testirana
- na voljo v širinah 4/5/6/7/8/9/10/12/14/16/18 in 20 m

zaščitne mreže

naјboljša mehanska zaščita silosa

- zaščita folije pred pticami, mišmi in divjimi živalmi
- dobavljiva v dveh gostotah (235 in 290 g/m²)
- na voljo v širinah 4/5/6/7/8/9/10 in 12 m

silažne vreče

optimalna zatesnitev silosov

- neštetokrat preizkušena metoda zatesnitve silosov
- izdelane iz 100% HD PE z vgrajeno vrvico in žepi
- dobavljive v treh različnih velikostih

silirni dodatki

- Biološki in kemični silirni dodatki vodilnih evropskih proizvajalcev SCHAUmann in Sil-All
- konzervansi za zaščito zgornjega sloja silosa

ProFarm
KOŠENINA D.O.O.

MODRA ŠTEVILKA
((•) 080 73 74

BIDER bider@siol.net
Bojan s.p.
KMETIJSKI STROJI
Dol Suha 3, Rečica ob Savinji
03-839-18-00
041-647-793

Traktorski elektroagregat.

Traktorski mešalnik gnjevke

Gorilniki, odvzemne naprave in peči za lesne sekance.

Traktorski sekalnik lesa za izdelavo lesnih sekancev

Narejeno v Sloveniji www.bider.si

KRMILNO MEŠALNE PRIKOLICE **PEECON**
Nizozemska

Visoka kvaliteta, različne dimenziije brez in z lastnim odvzemom

Zastopstvo, servis in prodaja
Euro globtrade, d.o.o. Voklo 49
t: 041 208 568
www.euro-globtrade.si

www.km-z.si

Meta in Miha Bavcon z ekološke kmetije iz Cerknega sta prikazovala mikanje ovče volne oziroma pripravo volne za predenje ali filcanje (foto: Metka Žan Lotrič)

njihovi današnji vlogi v kmetijskem prostoru. Razstavní prostor so si ogledali številni visoki gostje (od predsednika države do kmetijskega ministra) ... ter mnoge domače in tuje delegacije. S pomočjo rejcev, ki so sodelovali na razstavi avtohtonih pasem s svojimi živalmi in proizvodi, je bil sejem, ki ga je obiskalo okoli 129.000 ljudi, ponovna priložnost, da so bile ponujene vse vsebine in koristi slovenskih avtohtonih pasem domačih živali. Sejem je ena boljših priložnosti za promocijo in poznavanje pasem, ki jih obiskovalci, vsaj kar se rezultatov nagradne igre tiče, še ne poznaajo dobro. Slovenske avtohtone pasme so pomemben del slovenske kulturne in naravne dediščine in potrebno je skrbeti za ozaveščanje širše javnosti o njihovi vlogi, prepoznavnosti in promociji. Posebna skrb za ohranjanje je bistvenega pomena za vse štiri v letu 2015 razstavljeni pasme domačih živali, saj imajo vse kritično stopnjo ogroženosti. Rejci slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki so sodelovali na letošnji razstavi, so bili zelo zadovoljni s celotno organizacijo razstave in izrazili so upanje na podobno sodelovanje tudi v prihodnje.

dr. Žan Lotrič Metka
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, 1230 Domžale

KMETIJSKA ZALOŽBA vas na sejmu v KOMENDI vabi na razstavni prostor v ŠOTOR št. 2, kjer bo vsak dan ob 11. uri predstavitev novih knjig:

- PREHRANA KOZ
- KRŠKOPOLJSKI PRAŠIČ
- SADNA VINA IN KISI

KMETIJSKA ZALOŽBA

AGRI TECHNICA

The World's No.1

Obiščite največji sejem kmetijske tehnike na svetu!

- 2.900 razstavljavcev iz 47 držav
- 450.000 obiskovalcev iz 88 držav
- 400.000 m² razstavnih površin v 25 dvoranah
- Preko 200 forumov, prireditev in strokovnih sej

Ljudje, tehnika, inovacije – prihodnost kmetijske tehnike!

10. – 14. november 2015
Hanover, Nemčija

ekskluzivni dnevi 8. + 9. november

Turistična agencija Veronika • Ivanka Bizjak
Tel.: 01 839 63 50 • E-Mail: info@travel-veronika.com

Prireditelj

agritechnica.com
facebook.com/agritechnica